

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1889, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om inrättande af industrilotterier.

Uti motionen n:o 138 har herr *Elis Nilson* från Ystad, med hvilken herr C. Th. Svanberg i Stockholm och herr Carl. Aug. Andersson från Malmö sig förenat, föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att de i § 3 af kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881 medgifna undantag från de i §§ 1 och 2 af samma förordning förekommande stadganden måtte utsträckas jemväl till sådana företag, som afsåge bortlottning af svenska industrialster, och att i följd häraf konungens befallningshafvande måtte, efter pröfning af omständigheterna, ega att på ansökning meddela tillstånd till inrättande af industrilotterier, under de vilkor och med de inskränkningar, Kongl. Maj:t täcktes bestämma.

Motionären vore nemligen af den åsigt, att inrättande af industrilotterier inom landet skulle vara till nytta och verksamt befordra utvecklingen af arbetsskickligheten hos våra handtverkare, hvilkas ställning i allmänhet vore ganska tryckt.

Den erfarenhet man tillförene vunnit i detta afseende bekräftade rigtigheten af denna åsigt, och det torde väl svårligen kunna bestridas att i täflan med den konkurrens, som införandet af utrikes tillverkade industrialster medförde, särskilda åtgärder måste vidtagas, såvida man ville förekomma våra egna handtverkeriers ohjelpiga förfall. Frågan gälde företrädesvis att utfinna sätt och medel för vinnande af afsättning af sådana handtverksprodukter, på hvilkas åstadkommande användts en längre tids

arbete och som ådagalade en högre grad af arbetsskicklighet. I saknad af lotterier inom landet utvandrade årligen högst betydliga penningebelopp till allahanda lotteriinrättningar i utlandet; och detta förhållande torde i och för sig berättiga till den önskan att åtminstone någon del af dessa penningebelopp kunde komma vår egen industri tillgodo.

Men lika viktigt det vore, att industrilotterier komme till stånd, lika angeläget ansåge motionären det vara, att slika företag endast tillätes under sådana vilkor och med sådana inskränkningar, att det med dem afsedda ändamål kunde ernås. I afseende derå förestälde sig motionären, att de reglementariska föreskrifter, som gälde för handhafvandet af de under slutet af 1860-talet med Kongl. Maj:ts särskilda tillstånd i vissa städer inrättade lotterier, skulle befinnas vara tillämpliga och tillfyllestgörande. Till bestämmelser i fråga härom syntes i främsta rummet vara, att lotteriet förvaltades af en af flera ledamöter bestående styrelse, hvilka ledamöter samtliga, en för alla och alla för en, skulle ansvara för att lotteriet fullgjorde sina förbindelser mot allmänheten; att vid inköp af industri-föremål för lotteriets räkning hufvudsakligen fästades afseende å sådana alster, som utmärkte sig genom en för deras frambringande ådagalagd framstående skicklighet och å hvilka en högre grad af arbete vore nedlagd; att ett bestämdt, efter lotteriets större eller mindre omfattning lämpadt och offentligen tillkännagifvet förhållande emellan antalet af lotter och vinster egde rum; att all den vinst, som, efter afdrag af nödiga förvaltningskostnader, af lotteriföretaget uppkomme, skulle användas till något allmännyttigt, likaledes offentligen tillkännagifvet ändamål; samt att vederbörande myndighet åläge att förordna en person, som å denna myndighets vägnar hade att tillse, att det för lotteriet utfärdade reglemente noggrant iakttoges.

Redan vid Riksdagen nästlidet år — yttrar motionären vidare — hade han väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändring af kongl. förordningen den 6 augusti 1881. Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 1, till hvars handläggning berörda motion hänvisades, biträdde hufvudsakligen de skäl, hvarpå motionen vore grundad, samt hemställde, med någon inskränkning af densammas innehåll, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, derest bestämmelserna i åberopade kongl. förordning ansåges utgöra hinder för medgifvande af tillstånd till inrättande af industrilotterier, Kongl. Maj:t täcktes i förordningen vidtaga sådan ändring, att dylika lotterier kunde i rikets större städer anordnas; men vid slutlig omröstning inom kammaren blef denna hemställan afslagen, dock med en högst ringa röstöfvervigt och under förhållanden i öfrigt,

som föranledde motionären att ånyo, om ock uti en i viss mån förändrad form, underställa frågan Riksdagens pröfning.

Vid behandling af denna motion anser utskottet sig böra till en början erinra, att de af motionären åberopade 1, 2 och 3 §§ uti kongl. förordningen den 6 augusti 1881 hafva följande lydelse:

§ 1. Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas och öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt, inom eller utom riket anordnad företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis.

§ 2. Hvad i 1 § i afseende å lotteri är stadgadt gälle ock om annat företag, hvarigenom åt en eller flere af de deruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller dermed jemförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en hvar af deltagarne.

§ 3. Stadgandena i 1 och 2 §§ må icke utgöra hinder för bortlottning af lösören för välgörande ändamål eller af konst saker till svenske konstidkares understöd och uppmuntran, dock bör om sådan lottning anmälan förut ske hos Konungens befallningshafvande, som eger att efter pröfning af omständigheterna till bortlottningen meddela tillstånd.

Såsom känt är, medgaf Kongl. Maj:t på 1860-talet inrättandet af industrilotterier i Stockholm, Göteborg, Malmö och några andra städer, hvilka lotterier fortgingo under några år, till dess Kongl. Maj:t fann skäl att icke vidare tillåta deras verksamhet. Några sådana industrilotterier förekommo sedermera icke förr än Stockholms handtverksförening genom Kongl. Maj:ts bref den 15 maj 1886 fick tillstånd att i Stockholm inrätta ett industrilotteri under nämnda år, hvarefter handtverksföreningen genom Kongl. Maj:ts bref den 31 december 1886, den 4 november 1887 och den 2 november 1888 erhållit tillåtelse att med industrilotteriet fortsätta för åren 1887 och 1888 samt intill den 1 juli 1889.

Genom ofvanberörda kongl. brevet den 15 maj 1886 stadgades bland annat: att, till betryggande af den lottköpande allmänhetens rätt, lottsedlarne ej finge tillsammans lyda å större belopp än det, som ungefärligen motsvarades af vinsternas sammanlagda värde jemte hvad som

åtgänge till bestridande af nödiga kostnader för lotteriföretaget; att, för tillgodoseende så väl af allmänhetens intresse att till vinster utvaldes lämpliga föremål som ock af de skilda yrkenas behof att varda genom lotteriföretaget hvar i sin mån utan hänsyn till enskilda intressen skäligen tillgodosedda, en särskild nämnd af opartiska personer borde af öfverståthållareembetet på förslag af handtverksföreningen utses för inköp af vinster till lotteriet; att, derest, med iakttagande af hvad sålunda blifvit bestämmt, någon behållning komme att uppstå på lotteriföretaget, sagda behållning skulle öfverlemnas till lika fördelning emellan Eugeniahemmet och Idiotanstalten i Stockholm; samt att öfverståthållareembetet skulle i öfrigt meddela de närmare föreskrifter, som till vederbörlig kontroll å företaget kunde finnas behöfliga.

Enligt de upplysningar, utskottet från Stockholms handtverksförening erhållit, hafva *vinster blifvit till industrilotteriet inköpta för nedannämnda belopp:*

1886 (juli—dec.).....	kr. 77,935: 63.
1887	» 133,365: 43.
1888	» 146,191: 09.

Nettobehållningen har bestigit sig till:

1886 (juli—dec.).....	kr. 16,980: 82.
1887	» 10,914: 98.
1888	» 13,324: 87.

Af nettovinsten hafva sålunda tillfallit Eugeniahemmet och Idiotanstalten i Stockholm *hvar för sig* nedannämnda belopp:

1886	kr. 8,490: 41.
1887	» 5,457: 49.
1888	» 6,662: 43.

I sammanhang härmed torde förtjena erinras, att förenämnda välgörenhetsanstalter mottaga till vård och uppfostran, Eugeniahemmet lytta och vanskapade barn från hela riket, samt Idiotanstalten i Stockholm barn med abnormt utvecklade själsförmögenheter äfven från hela landet; hvadan industrilotteriets nettovinst, som utan afkortning blifvit till välgörande ändamål använd, icke endast kommit Stockholms stad till godo, utan i större eller mindre mån spridt sina verkningar till olika delar af hela vårt land.

Slutligen bör i fråga om detta industrilotteris verksamhet framhållas, att vinsterna, som uteslutande varit af svensk tillverkning, blifvit inköpta icke allenast från fabrikanter i hufvudstaden, utan äfven från andra industriidkare inom landet.

Efter hvad utskottet från flera håll inhemtat och fått bekräftadt, hafva industrilotterierna i vårt land, under de tidsperioder de tillåtits att existera, i kraftig mån gagnat handtverk, industri och slöjder samt befrämjat produktionen af konstnärligt och smakfullt utförda alster från dessa områden. Dessa lotterier hafva såmedelst äfven bidragit till höjande af arbetsskickligheten hos den handtverks- och industriidkande delen af nationen samt varit en mächtig häfstång för mången producent på detta fält genom beredande af tillfälle till afsättning, icke minst af sådana alster, som fordrat större uppoffring af tid och penningar, men hvilka arbeten de ofta eljest icke af brist på afnämare skulle hafva vågat utföra.

Men industrilotterierna torde jemväl böra ses från en annan, äfven den ganska beaktansvärd synpunkt. Genom den i de flesta länder antagna och äfven hos oss tilläpade grundsatsen, att den vinst, industrilotterierna lemna, bör uteslutande användas till välgörande eller allmännyttiga ändamål, hafva dessa lotterier medelbart tjenat att befrämja en del syften, hvilka kunna betraktas såsom tillhörande mensklighetens ädlaste. Då industrilotteriernas verksamhetsfält och tillvaro i vårt land varit så inskränkt och begränsadt, kunna frukterna i nu antydda hänseendet väl icke hafva varit så synnerligen talrika; men, efter hvad utskottet här ofvan visat, har dock ett enda lotteri på $2\frac{1}{2}$ års tid till människovänliga barmhertighetsändamål bidragit med icke mindre än 41,220 kronor 67 öre. I andra länder deremot — der lagstiftaren icke tvekat eller af erfarenheten funnit sig förhindrad att åt industrilotterierna inrymma en mera omfattande verksamhet, än hvad förhållandet varit hos oss — hafva de penningebelopp, hvarmed dessa lotterier befrämjat välgörenhetsinrättningarna, varit storartade. Genom sådana, af lotteriernas nettovinst bildade fonder hafva asylor för ålderstigna och medelösa personer, sjukhem, idiotanstalter, hem för orkeslösa tjenare och tjenarinnor och många andra till barmhertighetens tjänst invigda inrättningar blifvit uppförda och understödda.

Att, i händelse, sasom motionären äsyftar eller förutsätter, industrilotterier skulle komma till stånd uti skilda delar af vårt land, vinsten af dessa lotterier borde i öfverensstämmelse med nu antydda tillvägagående komma att uteslutande användas till välgörenhetsinrättningar och andra

allmänt nyttiga ändamål, antager utskottet såsom en gifven förutsättning. (Och såsom en sådan förutsättning eller åtminstone såsom ett mycket ändamålsenligt vilkor vill utskottet jemväl betrakta, att hela eller större delen af vinsten icke uteslutande komme till godo den plats, der lotteriet vore inrättadt, utan att vinsten användes antingen till någon för hela riket allmännyttig eller välgörande anstalt, eller ock till någon sådan anstalt, afsedd för en viss ort, med iakttagande att landsbygdens kraf i detta hänseende blefve tillgodosedt icke mindre än städernas.

Med stöd af hvad utskottet sålunda anført får utskottet föreslå,

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af sådan förändring uti kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881, att de uti 3 § af förordningen medgifna undantag från de uti §§ 1 och 2 förekommande stadganden måtte utsträckas jemväl till sådana företag, som afsåge bortlottning af svenska industrialster, och att i följd häraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande måtte, efter pröfning af omständigheterna, ega att på ansökning meddela tillstånd till inrättande af industri-lotterier under de vilkor och med de inskränknings, Kongl. Maj:t täcktes bestämma.

Stockholm den 1 mars 1889.

På utskottets vägnar:

GUSTAF BERG.

Rättelse

uti Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (n:o 2) Utlåtande n:o 13.

Sid. 5, rad 25 nedifrån står: de
läs: producenterne
